

LA SAVIESA DEL REI

William B. Yeats

(Traducció de Francisco J. Torres i M. Remei Hernández)

L'autor (1865-1939), força conegut com a poeta, publicà aquesta narració l'any 1895 en The New Review, i després l'inclogué en un llibre, The secret Rose. La present versió correspon al text anglès de Mythologies (Macmillan Publishers, 1959). Sota l'apariència d'un conte folklòric, s'hi amaga un tema ben universal.

A GRAN REINA D'IRLANDA VA MORIR DE SOBREPART, i van posar el nen a criar amb una dona que vivia en una casa xicoteta un poc endins del bosc. Una nit la dona estava asseguda gronxant el bressol, i meditant sobre la bellesa del nen, i pregant als déus que li atorgaren tanta saviesa com bellesa. De sobte van trucar, i es va aixecar, estranyada, perquè els veïns més pròxims eren a la casa del Gran Rei a una milla de distància i ja era molt entrada la nit. «¿Qui crida?» exclamà, i una veu molt feble va respondre: «¡Obri! perquè sóc una vella del falcó gris, i vinc de la foscor del gran bosc». Aterrada, descorregué el forrellat, i una dona vestida de gris, de gran edat, i d'estatura més que humana, entrà i es plantà al cap del bressol. La mainadera s'encongí i s'acostà a la paret, sense poder llevar els ulls de la dona, perquè a la llum trèmula del foc va veure que en comptes de cabell tenia al cap les plomes del falcó gris. «Obri», va exclamar una altra veu, «perquè sóc una vella del falcó gris, i tinc cura del seu niu en la foscor del gran bosc». La mainadera va obrir la porta de nou, encara que els seus dits quasi no podien agafar els forrellats de tant com tremolaven, i una altra dona, encara més vella que l'anterior, i amb les mateixes plomes en comptes de cabell, entrà i s'acostà a la primera. Al cap de poc hi va arribar una tercera dona, i després d'ella, una quarta, i després una altra més i una altra, i més

i més i més, fins que la cabana era tota plena amb els seus cossos immensos. Van estar callades per molt de temps, però finalment una va murmurar amb veu feble i molt baixa: «Germanes, l'he conegut de molt lluny per la rojor del seu cor sota la seua pell de plata»; i després una altra va dir: «Germanes, l'he conegut perquè el seu cor aletjava com un ocell sota una xarxa de cordes de plata»; i llavors una altra va prendre la paraula: «Germanes, l'he conegut perquè el seu cor cantava com un ocell que és feliç en una gàbia de plata». I després d'això cantaren juntes, les que eren més a prop gronxant el bressol amb dits llargs i eixuts; i les seues veus eren ara tendres i acaroadores, ara com el vent que bufa al gran bosc, i aquesta era la seua cançó:

D'allò que els ulls no veuen, el cor no se'n dol:
els homes i les dones, i ja fa molt,
lleugers de sentiments, sense voluntat,
ens han llevat el nostre menjar de blat,
ens han llevat la pedra del nostre altar;
i sols el granís, la pluja, i el tronar
—i al gris nosaltres tornem els cors vermells—,
són veritat fins que es consumeix el Temps.

Quan la cançó s'apagà, la vella que havia parlat la primera digué: «No ens queda res a fer; tan sols mesclar una gota de la nostra sang amb la d'ell», i s'arrapà el braç amb la punta punxeguda d'un fus, que li havia fet dur a la mainadera; i va deixar caure una gota de sang, gris com la boira, en els llavis del nen; i va desaparèixer a poc a poc en la foscor.

En anar-se'n les velles, la mainadera se sobreposà, i va córrer fins a la casa del Gran Rei, i va cridar al mig de la gran sala d'assemblees que els Sidhe s'havien inclinat sobre el nen aquella nit; i el rei i els seus poetes i homes de llei van anar amb ella fins a la cabana i es reuniren al voltant del bressol, i feien més soroll que les garses, i el nen s'assegué en el bressol i se'ls va mirar.

Van passar dos anys, i el rei morí. Els poetes i els homes de llei van governar en nom del nen, però esperaven amb impaciència que molt prompte ell esdevinguera el senyor, perquè ningú no havia vist un nen tan savi. I tot hauria anat molt bé si no fos per una cosa sorprenent que havia començat a inquietar tots els homes, i totes les dones també, que, per suposat, enraonaven d'això tot el temps. Les plomes del falcó gris havien començat a créixer en el cabell del xiquet, i encara que la mainadera les tallava una i altra vegada, al poc de temps eren encara molt més nombroses que abans. I això no hauria

Pep Miralles: *Crist, oiü-nos. Crist, oiü-nos.* (1994)

sigut una qüestió d'importància, perquè les coses meravelloses eren aleshores quasi corrents, si no fos perquè una llei molt antiga d'Irlanda deia que no podia seure al tron ningú que tinguera un defecte al cos. I com que un falcó gris és un animal brut de l'aire, no hi havia més remei que pensar que un que tenia les seues plomes al cap estava espatllat i maleït. I la gent tampoc no podia separar l'admiració que els produïa la saviesa que creixia en ell d'un horror, com si la seua sang no fos humana. Però tots estaven resolts que regnés, perquè havien patit molt a causa de reis necis i els desordres d'ells mateixos; i l'única por que tenien tots era que la gran saviesa li fes obeir la llei i cridar un altre perquè regnés en lloc seu.

Quan el xiquet va fer set anys, els poetes i els homes de llei van ser convocats pel poeta major, i totes aquestes qüestions van ser sospesades i considerades. El xiquet ja havia vist que tots els que l'envoltaven només tenien cabell; i encara que li havien dit que ells també tenien plomes però que les havien perdut per un pecat comés pels seus avantpassats, sabien que s'assabentaria de la veritat quan comencés a anar per les terres de les rodalies. Després de molt pensar i pensar, van fer una nova llei, que manava que, sota pena de mort, tots sense excepció havien de posar-se plomes de falcó entrelaçades artificialment al cabell. I van enviar homes amb xarxes, i fones i arcs als països dels voltants per arreplegar-ne una quantitat suficient. També van decretar que qualsevol que digués la veritat al xiquet seria executat.

Els anys van transcórrer, i el nen va passar de la infantesa a la joventut i de la minyonia a la virilitat, i va començar a preocupar-se d'estranyes i subtils pensaments, de diferències entre coses que s'havien considerat iguals per molt de temps, i de semblances de coses que s'havien considerat diferents per molt de temps. Des d'altres terres hi arribaven multituds de gents per a veure'l i preguntar-li; però s'havien apostat guàrdies a les fronteres que obligaven a tots a posar-se les plomes del falcó gris als cabells. Mentre se l'escoltaven, les paraules del rei pareixien fer que tota la foscor es tornés llum, i omplien els seus cors com si fossen música. Però quan retornaven a les seues terres les paraules del rei pareixien molt llunyanes, i allò que podien recordar semblava massa estrany i subtil per ajudar-los en les seues vides. Per suposat que alguns d'ells sí van viure de manera diferent després, però la nova existència no era tan bona com la d'abans: alguns d'ells havien defensat molt de temps una bona causa, però quan el van escoltar lloar-la, van tornar a les seues terres i hi van veure el que havien estimat més difícil d'estimar, perquè va mostrar-los com és de prop la falsedat de la veritat; i

d'altres, també, que no havien defensat cap causa, però que havien buscat pacíficament la prosperitat de les seues cases, van trobar que els seus músculs eren més molls i sense ganes de treballar, perquè ell els havia mostrat empreses més elevades. I molts dels joves, després que l'havien sentit parlar de totes aquestes coses, recordaren algunes estranyes paraules que van fer que les joies quotidianes perderen tota la seua importància, i cercaren joies impossibles, i van ser malaurats.

Entre els que hi van anar a veure'l i a escoltar-lo hi havia la filla d'un petit rei que vivia a una gran distància; i quan la va veure, la va estimar perquè era bella, d'una bellesa molt diferent a la de les altres dones. Però el seu cor era com el de les altres dones, i quan ella va pensar en el misteri de les plomes del falcó va tenir por. Aclaparada per la grandesa d'ell, a mitges va acceptar i a mitges va rebutjar el seu amor, i dia rera dia el rei li va donar regals que els mercaders havien portat de l'Índia o potser de la mateixa Xina; però així i tot ella sempre estava entre un somriure i un corrugament de les celles, entre cedir i dir que el rebutjava. Ell va posar tota la seua saviesa als seus peus, i li va dir multitud de coses que fins i tot els Sidhe havien oblidat; i pensà que ella entenia, perquè la seua bellesa era com la saviesa.

Hi havia un jove alt a la casa que tenia el cabell ros, i molta pràctica en la lluita cos contra cos. Un dia el rei va sentir la seua veu entre els salzes. «Estimada», deia la veu, «els odie perquè et fan teixir en el teu preciós cabell aquestes plomes grosseres, i tot perquè l'ocell de presa que s'asseu al tron dorma bé a les nits. I després, la veu suau, musical, que ell estimava va respondre: «El meu cabell no és tan preciós com el teu; i ara que t'he arrencat les plomes dels cabells els pentinaré amb la mà així, i així i així; perquè no em fa por». Aleshores el rei va recordar moltes coses que havia oblidat sense entendre-les, paraules sentides per casualitat als seus poetes i als homes de llei, dubtes que ell mateix s'havia explicat i oblidat. I va cridar els amants amb veu tremolosa. Ells van aparèixer per entre els salzes i es van llançar als peus del rei i van implorar perdó. Ell s'inclinà i arrencà les plomes del cabell de la dona, es girà i s'allunyà sense dir cap paraula. Va a anar a la sala d'assemblees, i després d'haver congregat els poetes i els homes de llei al seu voltant, es posà en l'entrada i va dir en veu altra i clara: «Homes de llei, per què m'heu fet pecar contra les lleis? Homes de vers, per què m'heu fet pecar contra el secret de la saviesa? La llei es va fer per l'home per al bé de l'home, però la saviesa, la saviesa va ser feta pels déus, i no és permés a cap home viure a la seua llum, perquè la saviesa, i el granís i la pluja i el tro tenen un camí propi que és fatal per a tot allò que és mortal. Homes

de llei i homes de vers, viviu com correspon a la vostra classe, i crideu Eochaid del Ràpid Pensament perquè regne sobre vosaltres, perquè jo me'n vaig a buscar els meus». Llavors va baixar de l'estrada i va passar entre ells, llevant-los les plomes del falcó gris, primer a un, després a un altre. I després d'haver-les llançades damunt dels joncs que s'estenien a terra, va desaparèixer, i ningú no va gosar seguir-lo, perquè els seus ulls lluien com els dels ocells de presa. I cap home el va veure de nou ni va sentir la seua veu.